

НАПРЯМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

В статті обґрунтовано доцільність інвестиційної підтримки розвитку малого і середнього підприємництва. Визначено мету інвестиційної підтримки малого підприємництва на рівні регіону та окреслено вагомні напрями і завдання її досягнення. Аргументовано взаємозв'язок та залежність мети й завдань інвестиційної підтримки розвитку малих і середніх підприємств з очікуваними результатами. Окреслено перспективи інвестиційної підтримки малого бізнесу в регіоні.

Ключові слова: інвестиційна підтримка, регіональні програми розвитку, малі та середні підприємства, суб'єкти малого та середнього бізнесу, ризику малого бізнесу.

T.G. RZAEVA

Khmelnitsk national university

DIRECTIONS AND PROSPECTS OF INVESTMENT SUPPORT OF DEVELOPMENT OF SMALL AND MIDDLE ENTERPRISE

The aim of the article is to lead to expediency of investment support of small and midsize businesses, define her aim, ground unity of aim, accordance of tasks of her achievement and validity of the expected results of investment support of small enterprises at the level of region.

On effectiveness of functioning of small business the row of factors that stipulate the corresponding risks of functioning of enterprise in a region influences largely. Expediency of investment support of development of small and middle enterprise is reasonable in the article. Certainly aim of investment support of small enterprise at the level of region and ponderable directions and tasks of her achievement are outlined. Intercommunication and dependence of aim and tasks of investment support to development of small and middle enterprises are argued with the expected results. The prospects of investment support of small business are outlined in a region.

In the article it is marked that the improvement of investment support will create terms for development of export potential of small business and partial decision of problems of eurointegration. In addition, implementation of tasks of the regional program will assist the improvement of the state of small enterprises, support of prospects of their development and assistance to the decline of risks of conduct of small business in a region.

Keywords: investment support, regional programs of development, small and middle enterprises, subjects of small and midsize businesses, risks of small business.

Вступ. Сприяння розвитку національного підприємництва, у тому числі середнього та малого бізнесу, є стрижнем економічних реформ. Пріоритетність державної політики щодо покращення функціонування й розвитку підприємництва всіх розмірів та організаційно-правових форм підкреслює необхідність поєднання економічної та соціальної результативності реформування й розвитку економіки, максимально ефективного використання національного ресурсного потенціалу.

Ключовою проблемою розвитку підприємництва є його вкрай низька конкурентоспроможність, яка обумовлена незадовільним станом виробничої та соціальної інфраструктури, низьким рівнем пристосування робочої сили до сучасних умов, недостатньою підтримкою розвитку малого підприємництва, відсутністю інноваційної спроможності підприємств, низьким рівнем інноваційно-інвестиційної активності та ін..

Розвиток малого підприємництва, створення нових підприємств які орієнтовані на задоволення потреб народного господарства є першочерговим завданням формування конкурентного ринкового середовища. Важливе значення у створенні сприятливого ринкового середовища є інвестиційна підтримка малого бізнесу.

Визначне значення у інвестиційній підтримці малого бізнесу Хмельницької області мають Регіональні програми розвитку малого підприємництва в регіоні. Проблеми інвестиційної підтримки накладають прямий відбиток на подальший розвиток малого бізнесу та на конкурентоспроможність продукції, що виробляється.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стан економіки України накладає свій відбиток на стан розвитку та функціонування малого бізнесу. Національні проблеми розвитку підприємництва та малого бізнесу в Україні розглянуті у працях М.Ю. Ануфрієва, А.А. Бачуріна, М.П. Войнаренка, В.І. Ляшенко, В.М. Ларіна, Л.М. Матросова, С.В. Турчіної та ін. Процеси та механізми сприяння розвитку підприємництва в Україні вивчаються у працях М.П. Войнаренка, Т.А. Дементьєвої, Г.В. Колеснікова, А.В.Кучерова, Г.І. Пушак, В.І. Ляшенко та ін. [1].

На сьогодні досить ґрунтовно вивчаються окремі аспекти функціонування підприємництва, а саме: тенденції розвитку підприємництва в Україні [2, с.36-41], проблеми застосування підходів до оцінки вартості малих підприємств в угодах злиття та поглинання [3, с.107-113], напрями та завдання фінансово-кредитної підтримки розвитку малого підприємництва [4, с.165-168], фактори і резерви підприємницької діяльності на інноваційній основі [5, с.33-36] тощо. Широке коло питань щодо функціонування малого підприємництва висвітлює ряд проблем, що є не вирішеними і потребують подальшого дослідження. Умови що склалися потребують подальшої постійної інвестиційної підтримки від якої певною мірою залежать умови функціонування та результативність діяльності малого бізнесу.

Постановка завдання. Метою даної статті є: обґрунтувати єдність мети, відповідність завдань її досягнення та обґрунтованість очікуваних результатів інвестиційної підтримки малих підприємств на рівні регіону. Мета статті може бути досягнута шляхом виконання наступних завдань:

- сформулювати мету інвестиційної підтримки та обґрунтувати вагомості завдання її досягнення;
- охарактеризувати основні завдання інвестиційної підтримки малих підприємств та обґрунтувати очікувані результати їх виконання.

Основна частина. Результати та успішність діяльності малих підприємств в Україні значною мірою залежать від стану, відповідності та доцільності інвестиційної підтримки розвитку малого та середнього підприємництва, фінансово-кредитної підтримки, що значною мірою забезпечує розвиток підприємницької діяльності. Саме інвестиційна підтримка забезпечує подальший розвиток підприємництва у будь-якому регіоні і обумовлює перспективи його подальшого функціонування.

На результативність функціонування малого бізнесу значною мірою впливає ряд факторів, що обумовлюють відповідні ризики функціонування підприємництва в регіоні, а саме: неприйняття на державному рівні відповідних законопроектів, спрямованих на подальше формування національного законодавства щодо сприятливих умов розвитку малого та середнього бізнесу; недостатня державна фінансова підтримка розвитку підприємництва; тінізація економіки через прийняття недосконалих законодавчих актів та помилкових рішень центральних органів влади та ін.

Зазначені ризики обумовлюють результати функціонування малого бізнесу як у Хмельницькому регіоні, так і в Україні в цілому. Важливо відзначити, що останнім часом, спостерігається стабільне зниження кількісних характеристик діяльності малого і середнього бізнесу. Ваговою характеристикою, що оцінює діяльність малого та середнього бізнесу є динаміка кількості суб'єктів підприємницької діяльності Хмельницької області, що представлено на рисунку 1.

За інформацією (рис.1) доцільно наголосити на стійку негативну динаміку кількості суб'єктів господарювання за період 2009 – 2012 рр. У цілому за період, що аналізується кількість суб'єктів малого і середнього підприємництва зменшилась на 15313 одиниць; кількість середніх підприємств за зазначений період була найменшою і при цьому вона скоротилась на 127 одиниць. Кількість малих підприємств зменшилась на 387 одиниць; кількість діючих фізичних осіб-підприємців скоротилась на 12899 осіб.

Основною метою інвестиційної підтримки малого бізнесу є розробка результативної та ефективної системи підтримки та сприяння розвитку малого підприємництва (див рис. 2).

Як відомо кожна мета досягається шляхом виконання певних завдань. Так на перших етапах розробки регіональних програм підтримки малого підприємництва (2005-2006 рр.) основна увага приділялась таким завданням: створення умов для залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій; залучення інвестицій у туристичну та рекреаційну сфери; інформаційне забезпечення залучення інвестицій; сприяння розвитку інноваційної діяльності та інтенсифікації трансферу технологій; збільшенню обсягу випуску конкурентоспроможної продукції [6, с.25-26].

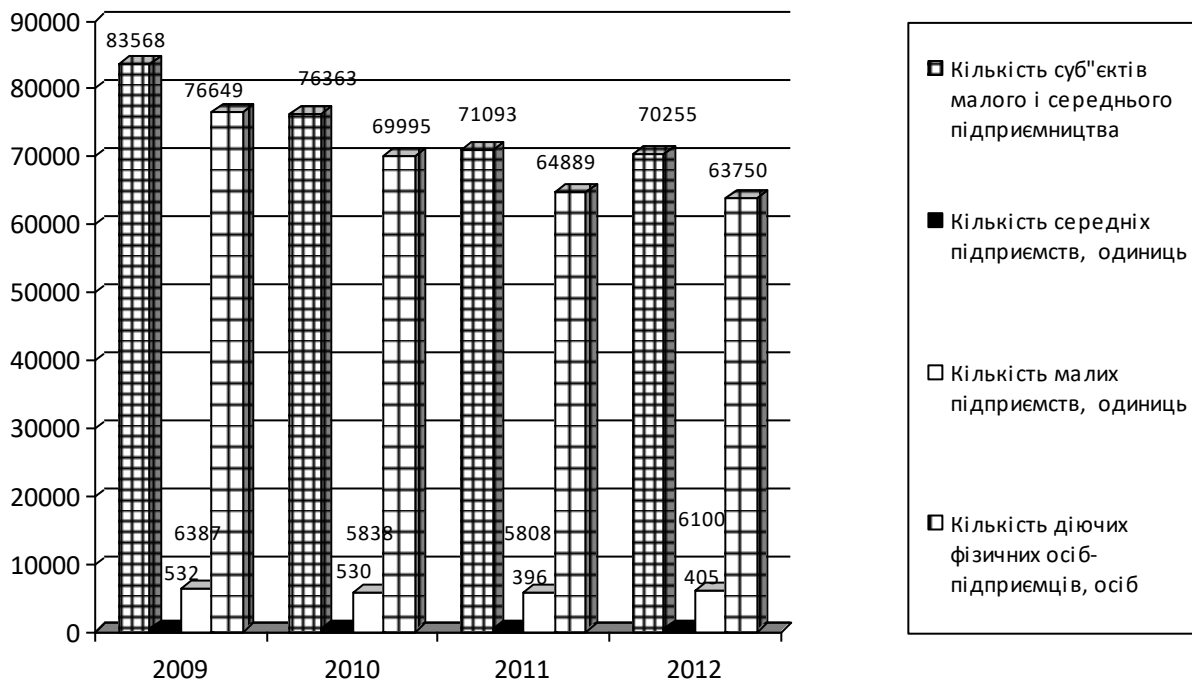

Рис. 1. Динаміка кількості суб'єктів малого і середнього підприємництва Хмельницької області у 2009 – 2012 рр.

Умови часу та зміни в економіці вносять певні корективи щодо основних завдань відносно виконання мети інвестиційної підтримки малого і середнього підприємництва (2012-2014 рр.). Так, згідно з Регіональною програмою розвитку малого та середнього підприємництва, інвестиційна підтримка малого та

середнього бізнесу може бути досягнута шляхом виконання таких завдань: створення позитивного іміджу та підвищення інвестиційної привабливості регіону; підвищення ефективності системи управління процесами іноземного інвестування на регіональному рівні; сприяння інвестиційній діяльності; залучення додаткових джерел фінансової допомоги; формування дієвого механізму адміністративного та консультативно-інформаційного обслуговування інвесторів; підвищення рівня кадрового потенціалу органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, задіяного у інвестиційних проектах.

Кожне завдання досягнення мети інвестиційної підтримки спрямоване на виконання та дотримання відповідної системи заходів.

Так створення позитивного іміджу та підвищення інвестиційної привабливості регіону може бути досягнуто такими заходами:

- розробка та періодичне оновлення рекламно-іміджевої продукції та інформаційно-презентаційних матеріалів по області;
- розробка інвестиційних паспортів області та її адміністративно-територіальних одиниць;
- формування каталогу експортного потенціалу підприємств області;
- представлення інвестиційного потенціалу області на вітчизняних та закордонних інвестиційних форумах, виставках, конференціях та інших інвестиційно орієнтованих заходах;
- використання можливостей дипломатичних представництв України за кордоном та дипломатичних представництв країн, акредитованих в Україні для поширення інформаційних матеріалів про область.

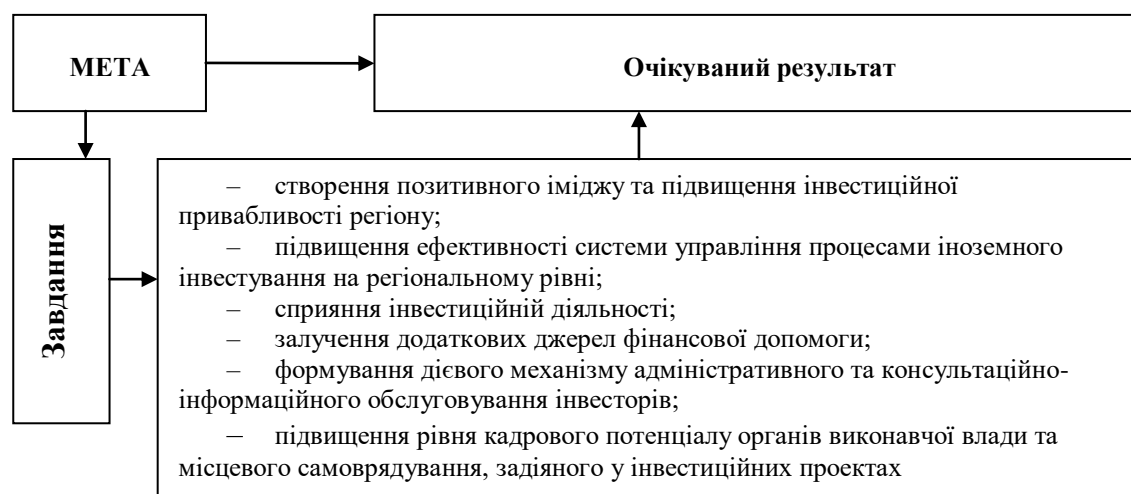

Рис. 2. Взаємозв'язок та залежність мети та завдань інвестиційної підтримки розвитку малих підприємств з очікуваними результатами

Наступним важливим завданням є підвищення ефективності системи управління процесами іноземного інвестування на регіональному рівні. Досягнення завдання може бути успішним шляхом виконання таких заходів:

- пошук потенційних інвесторів для розвитку провідних галузей економіки регіону шляхом організації ділових візитів та прийому ділових кіл іноземних держав;
- залучення малих підприємств до організації, проведення та обслуговування міжнародних змагань з туризму, фестивалів, туристичних ярмарок [7, с.29–30].

Сприяння інвестиційній діяльності буде ефективним у випадку системного виконання таких заходів:

- забезпечення участі суб'єктів підприємництва області у ділових зустрічах з діловими представниками регіонів України та зарубіжних країн, навчальних семінарах, тренінгах, в інвестиційно-інноваційних виставках та ярмарках;
- організація надання методичної допомоги з розробки інвестиційних пропозицій та інвестиційних проектів місцевим органам виконавчої влади та місцевого самоврядування;
- залучення суб'єктів господарювання до формування інвестиційних пропозицій (проектів) міста (району);
- сприяння впровадженню інвестиційних проектів у пріоритетні галузі економіки з використання інструментів, передбачених нормативно-правовими актами з питань стимулювання інвестиційної діяльності;
- сприяння у наданні пільг (місцеві податки, пільгові умови оренди тощо) суб'єктам господарювання, що впроваджують інвестиційні проекти, які мають стратегічне значення для економічного розвитку регіону, та реалізують соціальні проекти відповідних адміністративних територій;
- розгляд питань щодо сприяння залученню і ефективному використанню вітчизняних та іноземних інвестицій для забезпечення розвитку області на засіданнях ради вітчизняних та іноземних інвесторів при облдержадміністрації, регіонального та місцевих комітетах з економічних реформ [7, с.31–32].

Важливим завданням реалізації інвестиційної підтримки малого та середнього бізнесу регіону є залучення додаткових джерел фінансової допомоги шляхом налагодження контактів з міжнародними та іноземними організаціями, що займаються програмами технічної допомоги та беруть участь у цих програмах.

Наступним важливим завданням інвестиційної підтримки, що передбачено метою, є формування дієвого механізму адміністративного та консультативно-інформаційного обслуговування інвесторів, що виконується шляхом дотримання певних заходів, а саме:

- формування баз даних об'єктів для інвестування та інвестиційних проектів (пропозицій) регіону, розміщення інформації на офіційних сайтах місцевих органів влади;
- забезпечення комплексного інформаційного супроводу проходження дозвільно-погоджувальних процедур суб'єктами господарювання при реалізації ними стратегічно важливих для регіону інвестиційних проектів;
- надання суб'єктам інвестиційної діяльності послуг, пов'язаних з підготовкою та впровадженням інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна» [7, с.31–32].

Ефективність інвестиційної підтримки залежить від належного рівня кадрового забезпечення. Так актуальним завданням є підвищення рівня кадрового потенціалу органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, задіяного в інвестиційних проектах. Для виконання зазначеного завдання є доцільним підтримувати реалізацію таких заходів:

- проведення навчальних семінарів, нарад, круглих столів для представників райдержадміністрацій, органів місцевого самоврядування, відповідальних за перебіг інвестиційних проектів в регіоні;
- сприяння участі представників облдержадміністрації, райдержадміністрації, виконкомів, міських рад (міст обласного значення) у програмах підвищення кваліфікації у сфері інвестиційної діяльності, ініційованих центральними органами виконавчої влади, міжнародними та всеукраїнськими організаціями [7, с.31–32].

Дотримання мети підтримки малого і середнього бізнесу та виконання завдань, що спрямовані на досягнення певного очікуваного результату, схематично представлено на рисунку 3.

Така ефективна інвестиційна підтримка як на рівні регіону, так і в Україні в цілому, дасть змогу підвищити рівень конкурентоспроможності малих підприємств та їх продукції; збільшити обсяги виробництва продукції малими підприємствами та обсяги експорту їх продукції; збільшити кількість суб'єктів підприємницької діяльності; сприяти зниженню ризиків ведення малого бізнесу; покращити фінансово-економічний стан малих підприємств та підтримати перспективи їх розвитку; розвинути експортний потенціал малого бізнесу та частково вирішити проблеми євроінтеграції; зменшити рівень безробіття та вирішити проблеми що з ним пов'язані; зберегти та створити нові робочі місця.

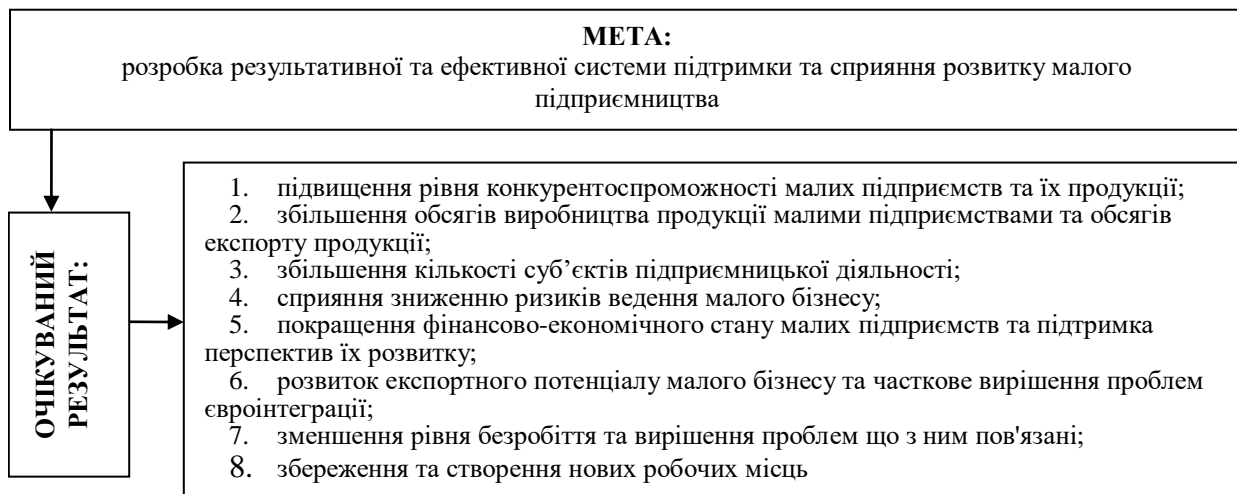

Рис. 3. Зв'язок мети та очікуваних результатів інвестиційної підтримки розвитку малих підприємств

Доцільно підкреслити те, що мета інвестиційної підтримки діяльності малих та середніх підприємств спрямована на зростання кількості суб'єктів підприємницької діяльності за галузями промисловості та підвищення рівня конкурентоспроможності малих підприємств та їх продукції.

Висновки. Інвестиційна підтримка розвитку малого і середнього підприємництва дасть змогу розробити в регіоні гнучку та стабільну систему сприяння бізнесу за умов конкурентної боротьби. Такий підхід буде сприяти збільшенню рівня зайнятості, зменшенню рівня безробіття серед населення (збереженню та створенню нових робочих місць). Покращення інвестиційної підтримки створить умови для розвитку експортного потенціалу малого бізнесу та часткового вирішення проблем євроінтеграції.

Виконання завдань регіональної програми буде сприяти покращенню фінансово-економічного стану малих підприємств, підтримці перспектив їх розвитку та сприянню зниженню ризиків ведення малого бізнесу в регіоні.

Література

1. Модернізація механізмів розвитку малого та середнього бізнесу: Монографія. / А.І. Бутенко, М.П. Войнарєнко, В.І. Ляшенко [та ін.]. – Донецьк, : НАН України, Ін-т економіки пром-сті, 2011.–326 с.
2. Гой І.В., Смелянська Т.П. Тенденції розвитку підприємництва в Україні / І.В. Гой, Т.П. Смелянська // Вісник ХНУ. Економічні науки. – 2013. – №3, т. 1. – С.36–41.
3. Шевченко–Переполькіна Р.І. Проблеми застосування підходів до оцінки вартості малих підприємств в угодах злиття та поглинання / Р.І. Шевченко–Переполькіна // Вісник ХНУ. Економічні науки. – 2013. – №2, т. 1. – С.107–113.
4. Рзаєва Т.Г. Фінансово-кредитна підтримка розвитку малого підприємництва: напрями та завдання / Т.Г. Рзаєва // Вісник ХНУ. Економічні науки. – 2013. – №1. – С.165–168.
5. Буренко Ю.А. Факторы и резервы предпринимательской деятельности на инновационной основе / Ю.А. Буренко // Вісник ХНУ. Економічні науки. – 2013. – №3, т. 1. – С.33–36.
6. Регіональна програма розвитку малого підприємництва в Хмельницькій області на 2005-2006 роки від 21 січня 2005року №4 – 16/2005.
7. Регіональна програма розвитку малого і середнього підприємництва Хмельницької області на 2013-2014 роки від 22 січня 2013 року №9 – 18/2013.

References

1. Modernisation of mechanisms of development of small and midsize businesses : Monograph. / A. I. Butenko, M. P. Voynarenko, V. I. Lyashenko and other; NAN of Ukraine, University of economy of industry. - Donetsk, 2011.-326 p.
2. Goy I.V., Smelyanska T.P.. Progress of enterprise trends in Ukraine / I.V. Goy, T.P. Smelyanska // Announcer KHNU. Economic sciences. - 2013. - №3. - T. 1. - P. 36-41.
3. Shevchenko-Perepolkina I. Problems of application of going near the estimation of cost of small enterprises in the agreements of confluence and absorption / I. Shevchenko-Perepolkina // Announcer KHNU. Economic sciences. - 2013. - №2. - T. 1. - P. 107-113.
4. Rzaeva T. G Financially is credit support of development of small enterprise : directions and tasks / T. G. Rzaeva // Announcer KHNU. Economic sciences. - 2013. - №1. - P. 165-168.
5. Burenko Y. A. Factors and backlogs of entrepreneurial activity of on to innovative basis / Y. A. Burenko // Announcer KHNU. Economic sciences. - 2013. - №3. - T. 1. - P. 33-36.
6. Regional program of development of small enterprise in the Khmelnytsk area on 2005-2006 from January, 21 of 2005 року №4 - 16/2005.
7. Regional program of development of small and middle enterprise of the Khmelnytsk area on 2013-2014 from January, 22, 2013 року №9 - 18/2013.

Рецензія/Peer review : 8.5.2014 р. Надрукована/Printed : 15.8.2014 р.
Рецензент: д.е.н., проф. Хрущ Н.А.